

Adil İzci

MÜSLİM ÇELİK İLE SÖYLEŞİ

Çocuklar için çok daha fazla yazmalı, söylemeli, resim ve beste yapmalıyız.

Küçücek, Şiir, Günışığı Kitaplığı

• Değerli Müslim Çelik, sizi bunca zamandır tanırım ama çocuk şiirleri de yazdığının yeni ayrımına vardım. Hepsi bu kadar mı? Resim becerinizin de... Sıcak, heyecan verici bir kitap elimizdeki... İlk olarak "Gökyüzünde ne kadar yıldız varsa, o kadar özür dilerim sizden çocuklar. Size şiir söylemekte geç kaldım" sözünüz üzerinde duralım. Bu geç kalmışlık duygusu nereden geliyor? Hemen bunu da ekleyeyim: Kitapta örneğine az rastlanır ilginç resim yazı / resim şiir denemeleri de bulunuyor. Bunlara metnin bir destekleyici gibi mi bakmalıyız? Ya da bunlarla çocukların arasına karışmak, çocuk bahçesinde kendinize de bir yer bulmak mı amacınız? Bu konuyu da biraz açalım mı?

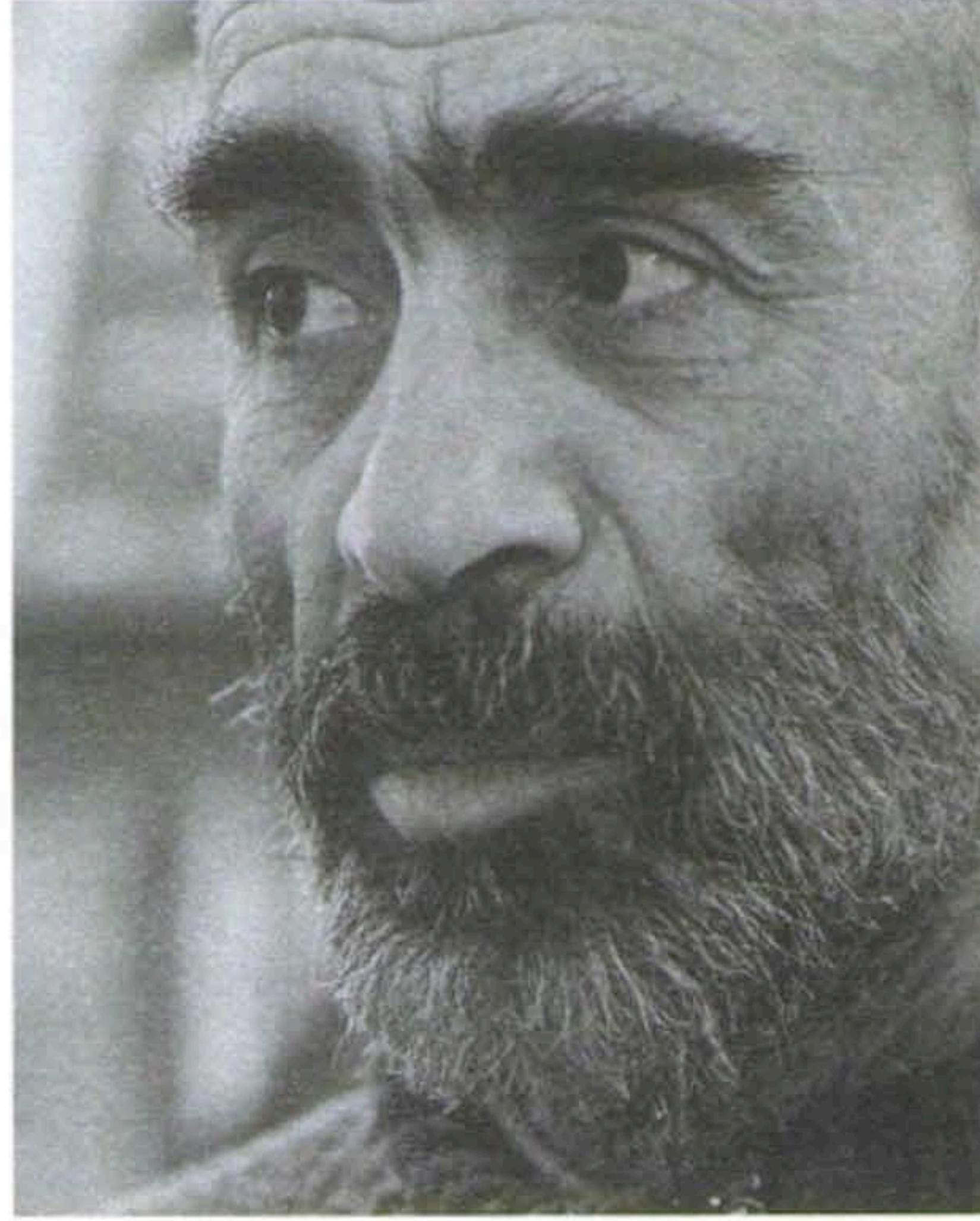
- Yaşadım! Böyle diyebilmem için yaptıklarımın dışında yapamadıklarımın da en az yüzde seksenini kotarabilmiş olmam gerekirdi. Sartre söylüyor ya: İnsanlar yalnız yaptıklarından değil, yapmadıklarından da sorumludurlar. Şiirimin önüne geçer ya da onu zedeler korkusuyla olsa gerek. Diğer, örneğin oyunculuk, müzik, spor yapmak gibi uğraşlarımı ilerletmek istemedim. Artık geç! İşte sana geç kalmışlık. Çocuk yazını alanında geç kalışımın başat nedeni, iki binli yıllara varıncaya kadar o alanı kendime istifleme istemeyi, sorun etmediğimden kaynaklanır.

Geçmişte varlığını koruyan bir şiir söyleminin ortaya çıkmış olması için, o dürtünün, yeni-eski biçimiyle yapılanma anlamında algılanması gerekir.

Resim yazı, bende sözü destekleyen değil, şiir içi şiirdir. Yani ki, bir "ben" vardır, o da benden dışarı. Bir esinlenme durumudur. Resim yapmağım, son on yılda ve ara aradır. Doğa olanın kâğıda imgesel yansıması ve sözün yolunu açabilmek, onu poetik olarak ele geçirebilmek için değildir.

Bu konuda, içimde olmayanı hiçbir yerde aramam. Ele geçiremeyeceğimi bilirim de ondan. Sürekli mutsuz anlarıma denk gelir. Mutluluğun resmi şimdilik zor.

Fakat "resim şiir denemeleri" diyorsun ya, o ayrı bir soluklanma olur kaygı ve dürtüsüyle yönlendiriyor beni çocukluğumun iç âlemlerine doğru. Bu yönsemeli çaba, nesnelere, imlerdeki oluşları, dahası görünüşleri kapsayan imgelerin de Türkçe şiirin, sözsüz "anlatı yerlemleri"nde, yeni bir bakışla çocuk dünyasını irdelememize eytimsel bir açılımla olanak veren boyutlar içermelidir. Tüm bunları kotarmaya çalışırken, çağdaş katkılarla sözü yeni bir düzleme taşımalıyızdır. Yoksa ki, nesneliliği soyutlanmamış

Müslim Çelik

olan idealaların şiirini yazmış oluruz. Yazık olur sözün, çocuk dünyasındaki imgelem boyutuna.

Teknolojiyi ve insan bilincini parçalayan onun ne mene mantığını da görmezden gelemez! İşte sana didaktik şiir değil, fakat didaktik söylem bu derkede.

Bu son dönemlerde ben de benzer bir duygu içindeyim: Bundan böyle çocuklar için çok daha fazla yazmalı, söylemeli, resim ve beste yapmalıyız. Neden böyle düşünüyorum? Dünyamızın, güzelim dünyamızın yüzü artık daha büyük bir hızla değişiyor. Dünya, dünyalığını yitiriyor, doğa da doğallığını. Bizler sabahleyin perdelerimizi açınca bahçeyi, ağaçları, çiçekleri görür; şakıyan kuşları duyardık. Şimdi öyle mi ya? Bu durumda yeni kuşaklar için o boşluğu -yazıyla, şiirle, resimle, ezgiyle...- bizlerin doldurması gerekiyor? Trajik de olsa böyle. Bilmem ne dersiniz?

İnsanlık tarihine baktığımızda, tüm zamanlar içinde, çocuğun ve kadının ayak izleri vardır. Çocuğun kullandığı dilin, evrensel dil bağlamında, doğrudan çıkarsamada bulunduğu anlarla, gerilimli bir ilişkisi, gün geçtikçe daha çok söz konusudur. Anneyle ve doğayla olan ilişkinin uçlara doğru evrildiğini gözlemlediğimizde, şaşkınlığımızla, olduğumuz yerde kalabiliriz.

Çocukta, sürekli kurucu özneyi arayıp bulmaya çalışan bir yapılanma, pencereyi açınca, bahçeyi, ağaçları, çiçeği, börtü böceği görmekliği yerine, bir kuşatılmışlığı içeriyor. Teknolojinin manyetik alan kuşatımı ve GDO'lu besin zincirinin, gürültünün küçük zihinlerde yaptığı (biraktığı) hasarıyla. Bunu keşfeden acımasız açığı gözler diyeceğim, onu yapay yollardan doyurmaya çalışıyor, doyuramıyor. Çocuk her geçen gün daha da hırçınlaşıyor. Sanal evreninki doğadaki gibi olamaz. Doğa, doygunlukla özümledikten sonra, erinç, üzünç, duyarlık, duygusallık, etki, edim, belirtge olarak insan ruhunu doyurur, ilerletir.

Anamalcı sistemlerinin ve küresel açlığın, kaşıyıp da palazlandığı bir hirs ve sonsuz tüketme duygusu yaratma isteği var.

Çocuk da binbir türlü evren sahibidir. Bir şiir, resim, müzik, ezgi olanağını, dinamik ve içinin yapı-bozumuna doğru "anlamlandırma boşlukları" olarak sezinler. Kesinlikle doyurulması gerekir. Ana rahmine düşüşünün birkaç aylığından başlamak üzere. Ta ki, bu oluşumunun sağlıklı yönde işaretlendirilip, devindirici göstergelerle yapısal bir ışık düşürümüne kadar. Bireyin, toplumsala ait varoluşsal verileri de, sanatın desteğiyle ve ondan sonra okunur. Az da olsa, bundan sonrası, senin de kaygın olan sorun ve sorunun; yanıtı kısmen seçikleşerek beliriyor kanısındayım.

• Bazı şiirlerinizde de ninni söyler gibisiniz. Bunun kökeninde bir hasret mi yatıyor? Yoksa geleneksel bir olanaktan yararlanma mı şiir söylerken? Ya da ninnisiz büyüyenlere bir dil lezzeti sunmak sorumluluğu mu? Az önce "şiir söylerken" dedim. Bende o izlenim oluştu kitap boyunca. Sanki bunları binbir duyguyla söylüyor, sonra da yazıya döküyorsunuz? Öyle mi?

- "Hasret" sözcüğü, bir kavram olarak da biraz az kalır! Neyin? "Tarifsiz kederler içindeyim" in yanında. Biz on beş kardeşlik ve nennilenmek, ortak paydamızdı bizim. Anam her yeni doğan yavrusuna nenni yetiştirebiliyordu. Doğal ki, benim payıma da, en titremileri, yanık ve duyarlıları düşmüştür. Anam, doğaçlama mani üretebilen biriydi, ayak verin (uyak bulun), size mani söyleyeyim derdi. İçerimdeki dürtülerle olsa gerek, ondan el alarak, ben de öğrenmiştim uyaklı söz inşasını. Düğün, bayram ve köy seyirlik oyunlarında sıkça, o kurgularda bulunur olmuştuk. Uyutan değil de büyüten nenniler üzerinden yelken açardık. Doğduğum ortamda çok varıl olan sözel ekinin doğal yansımalarıdır tüm bunlar. Az buçuk yeteneği olana yarımalarla gelir. Anam âşıkvari olmamı istemiyor, kalem şairi olarak ve kâğıt üzerinde ilerlememi istiyordu. Söylemekten yazmaya yönelince gene de bu zamanlara dek, söyler gibi şiir oluşturmalarım kalmıştır denilebilir.

Günümüz yavrucaıkları, kırsal kesimde bile nennisiz ve tıpişlamasız; o derkeye ve sonuca vardı sanıyorum. Nennisiz büyüyenlere bir dil lezzeti sunmak, çok iddialı bir tanı olur ki, şiiri oluşturup söylemeden önce, kurallarını ve gidış yönünü edimlemeye götürür. Çağdaş şiirimizin gelenek sorunu üzerine de bir-iki söz düşürmem gerekirse, o da sorunun kesintisiz ve sistemleştirilmiş gelişme sürecinin, tümlüğünü serimleyebilecek "yeniden üretim" sarmalı olarak çıkıyor karşımıza. Buysa, yapıbozucu ve çıkış noktası göz önüne alınarak, dilsel çözümlenmeleri aşan bir seçikleştirme temellendirmesi demektir. "Dil lezzeti", bu bağlamda çıkıyorsa çıkıyordur ortaya.

"Özür dilerim çocuklar, size şiir söylemekte geç kaldım" deyişim bilinçli ve doğal bir yapılanmamdan kaynaklanır. Yazmak yerine söylemek. Hem yazıvermek hem konuşur gibi olmak, doğaçlamalarımın yazarken katkıları sunması anlamlarını da içerir. Başka bir deyişle, sözün nesnel dönüşümünün, çocuk dünyama getirip bıraktığı ideal bir şiirleştirme biçimi.

Sözün yeniden üretilmesinde, imgelem dünyasına yerleşerek ona sahip çıkmak olarak adlandırılabilir mi? Düşünmeliyiz.